AANVANGSONDERRIG IN KLAVIER: ‘N SITUASIE-ANALISE EN RIGLYNE VIR ONDERGEKWALIFISEERDE MUSIEKONDERWYSERS IN DIE SUID-AFRIKAANSE KONTEKS

WILANA HENN

Tesis ingelewer ter gedeeltelike voldoening aan die vereistes vir
die graad van Magister in Musiek
aan die
Universiteit van Stellenbosch.

Studieleier: Prof M. Smit
Mede-studieleier: Dr De W. Schutte

April 2006

VERKLARING

Ek die ondergetekende verklaar hiermee dat die werk in hierdie tesis vervat, my eie oorspronklike werk is wat nog nie vantevore in die geheel of gedeeltelik by enige ander universiteit ter verkryging van ‘n graad voorgelê is nie.

Handtekening: _____

Datum: _____

OPSOMMING

Die klavieronderwyser het ‘n enorme taak as opvoeder binne die aanvangsonderrigpraktyk. Duidelike leiding moet aan die jong kind gegee word, in terme van klaviertegniek, bladleesvaardighede, gehooropleiding, musiekteorie en algemene musiekgeskiedenis. Laasgenoemde aspekte word as die basiese beginsels vir effektiewe aanvangsonderrig beskou. Doeltreffende leiding kan slegs geskied indien die klavieronderwyser sélf oor die nodige kennis beskik. Indien die klavieronderwyser nie oor genoegsame kennis beskik nie en ‘n gebrek aan ervaring en begrip van die nodige kennis, veral klaviertegniek, toon verwys hierdie studie na diegene as ondergekwalifiseerd.

Dit is imperatief tot die verstaan van die kind se funksionering dat die klavieronderwyser bewus is van algemene ontwikkelingstendense vanuit die kind se leefwêreld. Die klavieronderwyser moet verstaan *hoe* die kind leer asook hoe die verskillende ontwikkelingsfases die kind se lewe beïnvloed. Aangesien musiek die mens esteties verryk en as ‘n abstrakte konsep inherente waarde toon, is die mens as totaliteit betrokke by instrumentale onderrig. Die onderwyser behoort dus ‘n holistiese benadering tot klavieronderrig te volg.

Om ‘n profiel saam te stel van die Suid-Afrikaanse klavieronderwyser word data vanuit vraelyste verwerk. Die opname prosedure wat vir die vraelyste gebruik is, is die gestruktureerde vraelystegniek. Die vraelystegniek was ‘n selfgeadministreerde posvraelys. Navorsing uit hierdie studie toon dat klavieronderwysers in Suid-Afrika in 2005 nie noodwendig oor genoegsame klavierdidaktiese kennis beskik nie en steeds verouderde aanvangsonderrigmateriaal gebruik. ‘n Rasionaal vir die opstel van ‘n onderrigprogram vir onderwysers en kinders blyk ‘n absolute noodsaaklikheid te wees.

Die rasionaal bied ‘n omvattende uitkyk op die leerteorieë, klavierdidaktieke, musiekopvoedkundige en algemene opvoedkundige filosofieë van onder andere die Curwen-klaviermetodiek, die nabootsingmetode van Suzuki, die holistiese benadering van Clark, die natuurlike leerproses van Kohut, die bekendheidsleer van Wiggins, die gebruik van euritmiek deur Jacques Dalcroze en die gebruik van die volksliedjie tydens musiekonderrig deur Orff en Kodály. Die opstel van die onderrigprogram geskied as ‘n natuurlike gevolg van die bestudering van laasgenoemde literatuur.

Met laasgenoemde onderrigprogram poog die navorser om ‘n Suid-Afrikaanse produk saam te stel wat gemik is op aanvangsonderrig in klavier aan die jong kind (6 – 8 jaar). Hierdie onderrigprogram poog om ‘n multisensoriese en multikulturele program te wees wat tot elke Suid-Afrikaner spreek.

ABSTRACT

The piano teacher faces an enormous task as educator in initial educational practice. The child must receive clear directives in terms of piano technique, sight reading skills, aural training, music theory and general music history. These aspects are accepted as providing the basic principles for effective tuition for beginners. Efficient guidance can be delivered only when the piano teacher has the necessary knowledge. In this study piano teachers who lack sufficient experience, knowledge and insight in the relevant knowledge, especially concerning piano technique, are considered to be underqualified.

It is imperative to the understanding of a child's functioning that the piano teacher be aware of general developmental trends within the lifeworld of the child. The piano teacher must understand *how* the child learns, as well as how various developmental phases can influence the child's life. Since music enriches one aesthetically and bears inherent value as an abstract concept, one is involved in totality during instrumental tuition. Hence the teacher should adopt a holistic approach to piano education.

Compilation of a profile of the South African piano teacher relied on data gleaned from questionnaires. Structured questionnaires served as the survey procedure, with implementation of the technique of self-administered postal questionnaires. Research arising from this study indicates that piano teachers in South Africa in 2005 do not necessarily have sufficient piano-didactical knowledge and tend to abide by outdated beginners' educational material. A rationale for compiling a teaching programme for teachers and children appears to be absolutely essential.

The rationale provides an encompassing view of the theories of learning, piano didactics, music educational and general educational philosophies, including the Curwen piano method, the imitative method of Suzuki, the holistic approach of Clark, the natural learning process of Kohut, the familiarity approach of Wiggins, the use of eurhythmics as developed by Jacques Dalcroze and the use of folktunes in music tuition as applied by Orff and Kodály.

The compilation of a tuition programme ensues as a natural result of the scrutiny of above-mentioned literature.

With the proposed teaching programme the researcher attempts to present a South African product focusing on beginners' piano tuition for the young child (6 – 8 years old). This teaching programme is intended as a multi-sensory and multicultural programme which addresses every South African.

DANKBETUIGINGS

My opregte dank aan my studieleier, prof. M Smit, vir die aansporing en konstruktiewe leiding om hierdie studie suksesvol te voltooi. U opbouende kommentaar het my aangespoor tot nuwe hoogtes.

Dr. De Wet Schutte, mede-studieleier, vir sy energieke insette en eindelose geduld met statistiese verduidelikings.

My opregte dank aan Me Felicity Grové vir die vertaalwerk van die opsomming.

Aan Me Leonore Bredenkamp vir die elektroniese hantering van die klavierstukkies.

Die biblioteekpersoneel van die Konservatoriumbiblioteek wil ek hartlik bedank vir hulle vriendelike en flinke diens. Dit bly 'n voorreg om 'n verbruiker van hierdie biblioteek te wees.

Aan my ouma, skoonma, vriende en familie 'n opregte dank vir die wete dat julle gedurig bid en op welke wyse soveel belangstelling en liefde toon.

Vir my ouers, 'n besondere woord van dank vir 30 jaar se liefdevolle ondersteuning en positiewe aansporing. Dankie vir al die blootstelling.

Aan my man, Francois, al my liefde en 'n spesiale dank vir die aanmoediging, positiwiteit en geloof in die suksesvolle voltooiing van hierdie studie.

Aan my Almagtige God en Hemelse Vader kom toe al die lof en eer en aanbidding vir Sy troue sorg en onverdiende genade. **Soli Deo Gloria!**

STELLENBOSCH
April 2006

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK EEN:	**PROBLEEMSTELLING**	**1**
1.1	**INLEIDING**	**1**
1.2	**RASIONAAL**	**1**
1.3	**NAVORSINGSMETODOLOGIE**	**5**
1.3.1	**'N LITERATUUROORSIG**	**5**
1.3.2	**SITUASIE –ANALISE VAN SUID-AFRIKAANSE AANVANGSONDERRIGPRAKTYKE**	**6**
1.3.3	**EVALUERING VAN BEVINDINGE**	**6**
1.3.4	**DIE OPSTEL VAN 'N PROGRAM VIR MUSIEK-ONDERWYSERS**	**7**
1.4	**STRUKTUUR VAN STUDIE**	**7**
HOOFSTUK TWEE:	**LEERTEORIEË**	**8**
2.1	**INLEIDING**	**8**
2.2	**'N OORSIG OOR DIE ONTWIKKELING VAN KLAWERBORD-METODIEK VANAF ± 1750 TOT ± 1900**	**10**
2.2.1	**Die vingerskool**	**11**
2.2.2	**Die anatomies-fisiologiese benadering tot klavieronderrig**	**14**
2.2.3	**Die psigo-tegniese skool benadering tot klavieronderrig**	**16**
2.2.4	**Die legendariese bydrae van Curwen**	**18**
2.2.5	**GEVOLGTREKKINGS**	**20**

2.3 MUSIEKOPVOEDKUNDIGE FILOSOFIEË VANAF ±1900 - 2005 21

2.3.1 Inleiding 21

2.3.2 Emile Jacques Dalcroze 21

2.3.3 Carl Orff 22

2.3.4 Zoltán Kodály 24

2.3.5 Shinichi Suzuki 25

2.3.6 Barbara Clark 27

2.3.7 Daniel Kohut 29

2.3.8 Jackie Wiggins 32

2.4 GEVOLGTREKKING 34

2.5 ALGEMENE ONTWIKKELINGSTADIA 35

2.5.1 Inleiding 35

2.5.2 ONTWIKKELINGSTADIA VAN DIE JONG KIND (7 – 9 JAAR) 35

2.5.2.1 Ontwikkelingsteorieë van die middel kinderjare 35

2.5.2.2 Bestaandimensies wat die effektiwiteit van die kind se leerproses beïnvloed 38

2.5.2.2.1 Fisiologies 38

2.5.2.2.2 Emosioneel (affektief) 39

2.5.2.2.3 Intellektueel (kognitief) 40

2.6 ONTWIKKELINGSTAKE 43

Pectora roborant cultus recti

2.7 DIE ROL VAN MUSIEK IN DIE ONTWIKKELING VAN DIE KIND 44

2.7.1 Musiekvoorkeur 45

2.7.1.1 Invoer inligting 46

2.7.1.2 Die luisteraar se verwerkingsinvloede 48

2.8 ONDERRIGMETODES WAT DIE MUSIEKLEERPROSES ONDERSTEUN 52

2.8.1 Inleiding 52

2.8.2 Musiekonderrig versus musiekafrigting 52

2.8.3 GEVOLGTREKKING 55

HOOFSTUK DRIE: SITUASIE-ANALISE VAN SUID-AFRIKAANSE ONDERWYSPRAKTYKE: KLAVIER-ONDERRIG 56

3.1 INLEIDING 56

3.2 DIE PROFIEL VAN 'N KLAVIERONDERWYSER 57

3.3 BEPALING VAN DIE PROFIEL VAN SUID-AFRIKAANSE KLAVIERONDERWYSERS 60

3.3.1 Inleiding 60

3.3.2 VRAELYSTE 60

3.3.2.1 Inleiding 60

3.3.2.2 Analise (I) 61

3.3.2.2.1 Opleiding en ondervinding 61

3.3.2.2.2 Klaviermetodiek en implementering in 'n spesifieke program 63

3.3.2.2.3 Die onderrigprogram 64

3.3.2.2.4 Die beginner se les- en oefentyd 70
3.3.2.3 Analise (II) 70
3.4 GEVOLGTREKKING 73

HOOFSTUK VIER: RASIONAAL VIR DIE ONTWERP VAN DIE ONDERRIGPROGRAM 74
4.1 INLEIDING 74
4.2 AANVANGSONDERRIGPROGRAMME 75
4.2.1 INLEIDING 75
4.2.2 Ontleding van aanvangsonderrigprogramme 76
4.2.2.1 Inleiding 76
4.2.2.2 Die middel C-metode 77
4.2.2.3 Die bakenleesmetode 79
4.2.2.4 Geleidelike veelvoudige toonsoortmetode 82
4.2.2.5 “The well-prepared pianist”-metode 84
4.3 GEVOLGTREKKING 86
4.4 DIE IMPLEMENTERING VAN LEERTEORIEë IN MUSIEK EN MUSIEKOPVOEDKUNDIGE FILOSOFIEë IN DIE VOORGESTELDE ONDERRIGPROGRAM 87
4.4.1 INLEIDING 87
4.4.2 Die implementering van tegniese werk in die onderrig-program 88
4.4.3 Strukturering van die onderrigmateriaal 89
4.4.4 Onderrigmetodes 90
4.4.5 Die gebruik van volksmusiek in die onderrigprogram 92
4.5 ALGEMENE OPVOEDKUNDIGE- FILOSOFIEë EN LEERTEORIEë IN DIE ONDERRIGPROGRAM 92
4.5.1 Inleiding 92
4.5.2 Kognitiewe en/of konseptuele betrokkenheid in die onderrigprogram 92
4.5.3 Motoriese betrokkenheid in die onderrigprogram 93

4.5.4 Psigologiese betrokkenheid in die onderrigprogram 93

4.6 AANBEVELINGS 94

4.7 SLOT 94

BIBLIOGRAFIE 96

ADDENDUM A: ONDERRIGPROGRAM VIR ONDERWYSERS EN LEERDERS 105

ADDENDUM B: VRAELYSTE 190